

SERIA

MARIO
VARGAS
LLOSA

Această carte are la bază dialogul dintre
MARIO VARGAS LLOSA și GABRIEL LIICEANU
susținut cu prilejul Conferinței MICROSOFT

„Chipuri ale răului în lumea de astăzi”

(București, 20 septembrie 2005, Complex ROMEXPO,
sala Nicolae Titulescu)

și în finalul conferinței de presă a lui Mario Vargas Llosa,
conferință organizată de

Institutul Cervantes din București
și Institutul Cultural Român

(București, 21 septembrie 2005, ICR, sala de conferințe).

Fotografiile reproduse în acest volum au fost făcute
în timpul vizitei lui Mario Vargas Llosa la București,
în septembrie 2005.

Mulțumim *Jurnalului Național*, Institutului Cultural Român
și Andreei Diaconu pentru fotografiile puse la dispoziție.

MARIO VARGAS LLOSA

ÎN DIALOG CU
GABRIEL LIICEANU

CHIPURI ALE RĂULUI
ÎN LUMEA DE ASTĂZI

Ediția a II-a revizuită

Traducere de
ILEANA SCIPIONE

Argument de
GABRIEL LIICEANU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Andreea Stănescu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

© HUMANITAS, 2006, 2010 pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Chipuri ale răului în lumea de astăzi: Mario Vargas Llosa în dialog cu Gabriel Liiceanu / Mario Vargas Llosa; trad.: Ileana Scipione. – București: Humanitas, 2010
ISBN 978-973-50-2796-4

I. Scipione, Ileana (trad.)

821.134.2(85).09-6=135.1

821.135.1-6

929 Vargas Llosa, M.

929 Liiceanu, G.

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

*Scrisul a fost pentru mine esențialmente
legat de ideea de libertate*

Gabriel Liiceanu: Bună seara, doamnelor și domnilor! Ar fi inutil să fac o introducere privind importanța evenimentului la care participăm; ea ține de subînțeles. În schimb, nu mă pot opri să vă povestesc cum a arătat intrarea domnului Mario Vargas Llosa în România acum două-trei zile. Sosit la aeroport, a fost întrebat de ziaristi dacă este cea de a doua vizită pe care o face în țara noastră. „Da, am mai fost acum zece ani.” — „Și cum găsiți România, s-a schimbat în acești zece ani?” Domnul Vargas Llosa a răspuns ceva de bun-simț: „Nu pot să vă spun, pentru că acum sunt la aeroport.”

Discuția noastră nu se va purta, desigur, în spațiul divertismentului jurnalistic. Ceea ce mi-am propus în seara aceasta este să profităm din plin de prezența în România a uneia dintre cele mai impresionante figuri culturale contemporane, cel puțin pentru mine. Mario Vargas Llosa mi-a marcat

lecturile, formația, și m-a făcut să simt, ca puțini alți scriitori din secolul XX, ce înseamnă năzuința către perfecțiune în proza literară. Și puțini sunt scriitorii din epoca noastră care, atât prin romanele lor, cât și prin cărțile în care teoretizează literatura și tehnica scrisului în general, au contribuit într-un asemenea grad, ca Vargas Llosa, la formarea unei conștiințe a naratorului și narațiunii.

Vom proceda în felul următor: m-am gândit ca discuția cu domnul Vargas Llosa să se desfășoare în trei etape. Prima va comporta una–două întrebări despre profesiunea scriitorului și momentele cele mai importante ale vieții sale. În a doua parte a discuției mă voi apropia, atât cât e posibil în timpul pe care îl avem la dispoziție, de opera lui Vargas Llosa. Și, în sfârșit, voi căuta să discutăm atât lucruri care ne ard pe noi toți astăzi în lume, cât și din cele privind similaritățile pe care le simt între istoria politică a Perului și istoria politică a României în contemporaneitate.

Voi începe cu o întrebare destul de brutală: când am citit *Peștele în apă*, cartea de memorii a lui Vargas Llosa, ceea ce m-a frapat a fost felul în care un copil de unsprezece ani intră în pubertate marcat de o traumă în relația cu tatăl. Mario

Vargas Llosa crește într-o atmosferă afectivă formidabilă în familia mamei, până când tatăl, dispărut în primii zece ani ai vieții, își face pe neașteptate intrarea în scenă. Brutalitatea cu care copilul trece de la afecțiunea clanului matern la sadismul tatălui marchează un șoc biografic. Întrebarea mea: domnule Vargas Llosa, din acest peisaj terifiant al primei adolescențe ați fi putut rămâne cu un handicap psihic care să vă marcheze întreaga existență. Cum ați reușit să vă smulgeți din această traumă inițială și cum ați reușit să transformați, într-un fel a cărui alchimie îmi scapă, această relație teribilă cu tatăl dumneavoastră?

Mario Vargas Llosa: Îi mulțumesc lui Gabriel Liiceanu pentru cuvintele calde și prietenești cu care m-a prezentat. Întrebarea lui se leagă efectiv de un moment nevralgic al vieții mele: cel când, la vârsta de unsprezece ani, mi-am cunoscut tatăl, pe care îl credeam mort, deoarece familiei, foarte catolică, îi era rușine de divorțul părinților și mi-l ascunsese, făcându-mă să-mi cred părințele mort. Întâlnirea cu tata a fost o experiență grea și aspră în copilărie, dar cred că-i datorez alte două experiențe decisive: în primul rând,

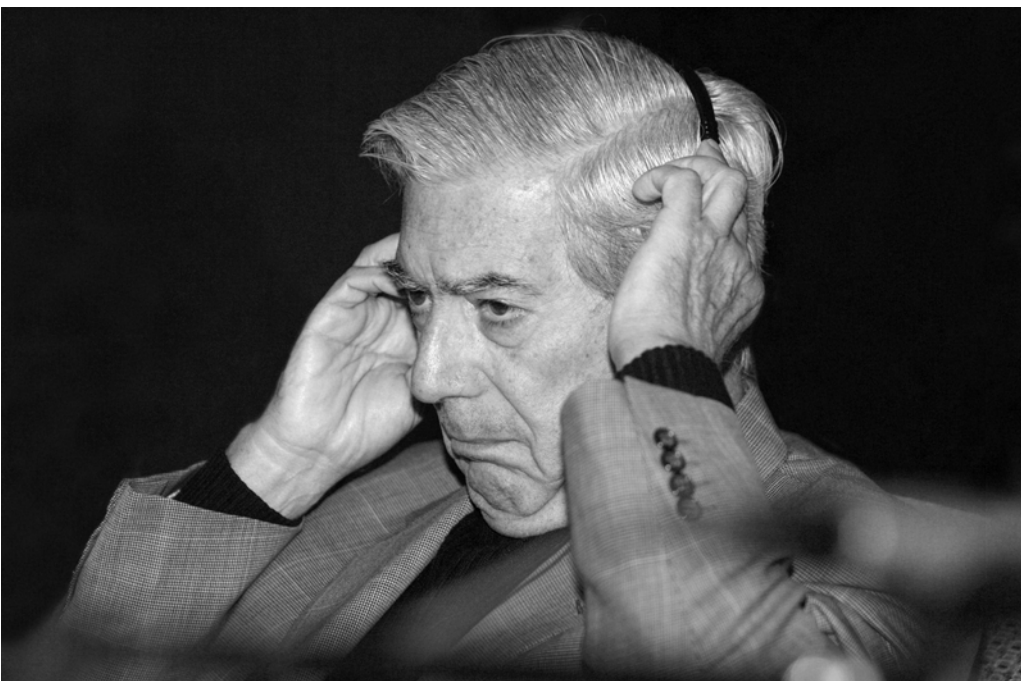
existența unui tată autoritar m-a făcut să detest autoritarismul încă din copilărie și să iubesc mai presus de orice libertatea; în al doilea rând, cred că vocația mea literară ar fi evoluat altfel, dacă tata nu i-ar fi fost atât de ostil. El o asocia vieții boeme, nereușitei materiale și unei vieți mai curând marginale și oarecum extravagante. Cred că una dintre căile indirecte prin care am rezistat autorității lui atât de puternice a fost tocmai afirmarea vocației literare și scrisul. Ea îl putea decepționa în cel mai înalt grad, iar pentru mine scrisul a devenit un mod de a scăpa de autoritatea lui, de care mă temeam și care mă copleșea. Astfel, încă din copilărie, scrisul a fost pentru mine esențialmente legat de ideea de eliberare, de libertate.

Cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat în viață a fost să învăț să citesc

G.L.: Întrebarea următoare își găsește rezolvarea aproape în întregime în primul răspuns. Și totuși: ați explica descoperirea vocației literare ca terapie la întâlnirea cu tatăl dumneavoastră? Mai simplu spus: cum ați ajuns să scrieți? Ați făcut mai întâi

interviuri cu toți scriitorii peruani ai momentului. Cum a survenit trecerea de la interviewerul neobosit la cel care intră în rândurile celor intervievați? Puteați să vă opriți la experiența de jurnalist cultural...

M.V.L.: Ca toată lumea, înainte de a fi scriitor am fost cititor și am spus mereu că cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat în viață a fost să învăț să citesc. Aveam cinci ani și îmi amintesc fără răgaz

cum mi s-a îmbogățit lumea, grație acestei foarte simple activități: să deschizi o carte și să te cufunzi în istoriile pe care ea le povestește. Începuturile vocației mele au fost intim legate de lectură. Mama îmi spunea că, la început, scriam continuări pentru poveștile pe care le citeam, căci îmi părea nespus de rău când se sfârșeau, sau că uneori le schimbam finalurile, când nu-mi plăceau cele puse de autorii lor. Toate acestea se petreceau pe când eram foarte mic, încât abia de-mi amintesc această perioadă a vieții. Pe atunci, mă jucam de-a scrisul, pentru că mă încurajau mama și familia. Când m-am dus să locuiesc cu tata, din contră, această activitate mi-a fost interzisă, a ajuns clandestină, presupunând unele riscuri. Literatura a căpătat o conotație foarte diferită și, de-a lungul copilăriei și mai ales în prima tinerețe, n-am crezut niciodată că aveam să ajung să fiu doar scriitor. În țara mea, nimeni nu era doar scriitor. Erai scriitor duminica sau în zilele de sărbătoare, adică fragmentar, printre activitățile hrănitoare. Literatura nu putea să țină de foame și, ca atare, într-o zi mă gândeam că voi fi avocat, într-alta că voi fi profesor, și așa am ajuns la jurnalism, crezând că acesta era un mod de a-mi exercita vocația literară și, în plus, de a câștiga un salariu din care să pot trăi.

CUPRINS

Argument

Patru secvențe cu Mario Vargas Llosa / 5

Chipuri ale răului în lumea de astăzi

Scrisul a fost pentru mine esențialmente
legat de ideea de libertate / 17

Cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat
în viață a fost să învăț să citesc / 22

Sunt dovada vie că «a scrie e un mod de a
trăi». Eu trăiesc scriind / 27

Mă pot pierde complet în iluzie,
adică pot aboli timpul și spațiul din jur
și pot trăi în ficțiunea la care scriu / 35

Arta și literatura ne îngăduie să fim primitivi
și sălbatici fără să ieșim din civilizație / 38

Autorul poate fi sfânt sau demon,
om cinstit sau derbedeu, un om
cu idei generoase și altruiste
sau un egoist și un pervers / 47

Prefer romanele pe care le-am scris
cu cea mai mare greutate,
care mi-au scos părul alb pe care îl am / 53

Dacă vrem să ne păstrăm optimismul,
trebuie să renunțăm la utopie / 59

Să terminăm odată cu vocația eșecului / 62

Puterea scoate la lumină tot ce au
oamenii mai rău în ei / 64

Rădăcina psihologică a comunismului / 69

Democrația nu-i poate seduce
pe intelectuali / 73

Poate că orice grozăvie din istorie
este mai întâi o utopie pusă pe hârtie / 81

De fiecare dată când oamenii au încercat
să construiască o societate perfectă,
rezultatul a fost o hecatombă, Apocalipsa / 84

E nociv să creezi o lume de sfinți / 88

Viața nu-i făcută din cuvinte / 89

A crede că literatura e responsabilă
de tot ce merge rău în lume înseamnă
a confunda efectul cu cauza / 93